

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування паліативно-хоспісного відділення
комунального некомерційного підприємства «Яблунівська районна
лікарня» Яблунівської селищної ради Косівського району
Івано-Франківської області**

15.01.2026

I. ВСТУП

На виконання функцій національного превентивного механізму (далі - НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 15.01.2026 групою НПМ здійснено відвідування паліативно-хоспісного відділення комунального некомерційного підприємства «Яблунівська районна лікарня» Яблунівської селищної ради Косівського району Івано-Франківської області (далі – відділення).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Вербовий Віталій Володимирович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Івано-Франківській області;

Непийвода Людмила Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Дем'янчук Світлана Степанівна, представник громадської організації.

Керівництво закладу:

Івасюк Ігор Васильович, в.о. директора Яблунівської лікарні;

Підлуський Ярема Мирославович, завідувач паліативно-хоспісного відділення.

Відвідування здійснювалось у присутності Геник Катерини Василівни, заступника медичного директора лікарні.

Загальна інформація.

Комунальне некомерційне підприємство «Яблунівська районна лікарня» Яблунівської селищної ради Косівського району Івано-Франківської області (далі – лікарня, заклад) знаходиться за адресою: вул. Лісова, 5, с-ще Яблунів, Косівський р-н., Івано-Франківська обл.

У Яблунівській лікарні функціонує стаціонарне відділення на 75 ліжок, з яких 15 ліжок у паліативно-хоспісного відділення.

На момент відвідування у відділенні перебувало 20 пацієнтів (8 чоловіків і 12 жінок), з них, 4 особи з інвалідністю, 4 внутрішньо переміщені особи. Більшість пацієнтів ліжкові хворі, малорухомі та потребують постійного стороннього догляду.

Чисельність працівників відділення складає 18 осіб, з яких, лікар (завідувач відділення) 0,5 шт. одиниці, лікар-терапевт 0,5 шт. одиниці, середній медичний персонал 7 шт. одиниць, молодший медичний персонал 11,25 шт. одиниць, 2 посади вакантні, в тому числі лікаря психолога. У нічний час медичний нагляд забезпечують цілодобові пости та черговий лікар.

Лікарня має ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики та з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Подано документи для укладення (продовження у 2026 році) з Національною

службою здоров'я України договору про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій «23 Стаціонарна паліативна медична допомога дорослим та дітям» на 20 місць за рахунок збільшення кількості ліжок у відділенні.

Паліативно-хоспісне відділення розташоване на третьому поверсі в окремому крилі лікарні. Опалення приміщень здійснюється за допомогою індивідуальної газової котельні. У будівлі наявний ліфт.

У палатах перебувають від 2 до 5 пацієнтів (фото 1, 2). У кожній палаті встановлені рукомийники з постачанням холодної води. В окремих палатах наявні телевізори. Для пацієнтів БФ «Чисті серцем» передано холодильник для зберігання власних продуктів, електрочайник та мікрохвильову піч. За фінансової підтримки Швейцарського Червоного Хреста у відділенні відремонтовано душову кімнату та санвузли з дотриманням вимог доступності (інклюзивності).

Заклад має підвальне приміщення, яке включено до переліку захисних споруд цивільного захисту, як протирадіаційне укриття (фото 3).

Лікарню забезпечено дизельним генератором 80 кВт, однак його потужність недостатня для опалення й освітлення усього приміщення лікарні у разі вимкнення електроенергії. З метою забезпечення безперебійної роботи Яблунівської лікарні в умовах планових вимкнень електропостачання Яблунівська селищна рада звернулася з листом від 08.01.2026 № 26/01-41 до Івано-Франківської обласної військової адміністрації.

Під час відвідування проведено конфіденційне спілкування з 20 пацієнтами відділення та 4 працівниками. Деякі пацієнти скаржилися на наявність болю, недостатність засобів особистої гігієни та відсутність лікарських оглядів.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групою НПМ паліативно-хоспісного відділення здійснювалось 13.09.2023, за результатами якого виявлено порушення прав людини, а саме:

права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

права на життя та безпеку;

права на охорону здоров'я та медичну допомогу;

права на свободу та особисту недоторканність;

права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

права володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю;

прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Івано-Франківській обласній військовій адміністрації:

забезпечити здійснення Клініко-експертною комісією департаменту охорони здоров'я Івано-Франківської облдержадміністрації (з виїздом на місце) оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування всіх пацієнтів паліативно-хоспісного відділення;

провести серед лікувальних закладів системи охорони здоров'я області, що надають паліативну допомогу, роз'яснювальну роботу щодо забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина в сфері охорони здоров'я, забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій, а також забезпечення вимог Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України» та відповідальності за недопущення Представника Уповноваженого до приміщень закладу охорони здоров'я і перешкоджання проведенню відвідування в рамках виконання функції НПМ;

забезпечити здійснення КНП «Івано-Франківський обласний клінічний центр паліативної допомоги Івано-Франківської обласної ради» організаційно-методичної діяльності, надання консультацій, проведення відповідних навчань персоналу з питань організації та надання паліативної допомоги в межах регіональної мережі служб паліативної допомоги області та в Яблунівській районній лікарні;

забезпечити оприлюднення інформації про заклади охорони здоров'я області, які надають паліативну допомогу, про доступність цілодобового консультування на офіційних веб-сайтах департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації, цих закладів відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 04.06.2020 № 1308 «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні».

2. Яблунівській селищній раді:

забезпечити облаштування підвального приміщення (укриття) відповідно до вимог, встановлених Кодексом цивільного захисту України, Наказом МВС України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» (зі змінами);

провести перевірку щодо безпідставного збору «благодійних коштів» на господарські витрати з пацієнтів паліативно-хоспісного відділення Яблунівської районної лікарні;

вжити заходів щодо виділення додаткових коштів для проведення ремонтних робіт, заміни ліжок, придбання меблів у паліативно-хоспісному відділенні, зокрема, із залученням благодійних фондів.

3. КНП «Яблунівська районна лікарня» Яблунівської селищної ради:

вжити заходів щодо отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) від 04.06.2020 № 1308, у разі її відсутності;

забезпечити пацієнтів паліативно-хоспісного відділення адекватним знеболенням відповідно до вимог чинного законодавства та галузевих стандартів;

госпіталізацію та/або медичне обслуговування у паліативно-хоспісному відділенні здійснювати за наявності інформованої добровільної згоди пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції і знеболення;

забезпечити мультидисциплінарний підхід до надання паліативної допомоги;

організувати огляд пацієнтів вузькими спеціалістами окремих пацієнтів з метою скерування документів та розгляд МСЕК для встановлення групи інвалідності;

вжити заходів щодо відновлення виплати (призначення) пенсії окремим пацієнтам, долучивши відповідних фахівців мультидисциплінарної команди;

забезпечити належні умови перебування пацієнтів у паліативно-хоспісному відділенні, в тому числі, із залученням благодійних фондів;

забезпечити приватність та повагу до гідності пацієнтів відділення під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур;

забезпечити підтримку контактів пацієнтів із зовнішнім світом та безперешкодний доступ пацієнтів до території на відкритому повітрі;

забезпечити пацієнтів засобами особистої гігієни в достатній кількості (підгузками, урологічними прокладками, одноразовими пелюшками);

припинити практику неправомірного збору «благодійних коштів» на господарські витрати з пацієнтів відділення;

забезпечити облаштування підвального приміщення (укриття);

встановити у палатах відділення кнопки виклику медичного персоналу;

забезпечити оприлюднення інформації щодо наявності лікарських засобів, витратних матеріалів, медичних виробів та харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, отриманих за кошти державного та місцевого бюджетів, благодійної діяльності і гуманітарної допомоги;

облаштувати приміщення відділення поручнями, допоміжними засобами для пересування;

включити до функціональних обов'язків медичного персоналу паліативно-хоспісного відділення заборону катувань та інших видів неналежного поводження щодо пацієнтів.

У ході відвідування 15.01.2026 встановлено, що надані за результатом попереднього відвідування рекомендації у більшості виконані.

Проте, під час відвідування, як і в 2023 році, групі НПМ не пред'явлено медичну документацію пацієнтів для ознайомлення та вивчення питання додержання їх права на медичну допомогу у зв'язку із відсутністю на робочому місці завідувача паліативно-хоспісного відділення Підлуського Я.М.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших

жорстоких, нелюдських або таких, що принижуючих гідність, видів поводження і покарання)

1. Під час відвідування встановлено факт системного неналежного медичного нагляду, що призводить до невиправданих страждань хворих. У відділенні перебуває пацієнт М. із термінальною стадією онкологічного захворювання (діагноз за МКХ-10: C18.7 — злоякісне новоутворення сигмоподібної кишки, стадія cT4NXM1 кл.гр.ІІ).

Незважаючи на тяжкість діагнозу та гостру потребу в безперервному купіруванні інтенсивного болю, пацієнт не отримує адекватного знеболення. Відповідно до листка призначень від 14.01.2026, лікар Підлуський Я.М. призначив хворому введення препарату «Морфін» з частотою лише один раз на день (фактично ін'єкцію введено о 22:00) (фото 4, 5). Такий підхід до паліативного лікування є неприпустимим, оскільки залишає пацієнта без медикаментозного захисту більшу частину доби.

Під час особистого спілкування з пацієнтом М. о 12:30 було зафіксовано, що він уже відчуває сильний біль у ділянці живота (від моменту введення знеболювального минуло 14,5 годин). Попри очевидні фізичні муки хворого, лікар того дня його не відвідував і не оглядав. Більше того, за інформацією адміністрації лікарні, станом на 20.01.2026 схема знеболення для цього пацієнта так і не була переглянута.

Вивчення медичної документації підтвердило, що ігнорування болю пацієнтів є сталою практикою. У 2025 році у цьому ж відділенні ще двом пацієнтам (Г. та С.) той самий лікар протягом тривалого часу призначав знеболення «Морфіном» лише один раз на добу (фото 6). Оскільки пацієнти вже вибули з відділення, поспілкуватися з ними не вдалося. Однак записи в медичних картках стаціонарного хворого (форма № 003/о) свідчать про те, що під час оглядів пацієнти скаржилися на біль у животі чи грудях. Незважаючи на ці скарги, лікар жодного разу не переглянув частоту введення препарату для полегшення їхнього стану.

Варто зазначити, що практика призначення «Морфіну» у відділенні орієнтована виключно на вечірні години. Це зумовлено зручністю для медичного персоналу, а не клінічною доцільністю чи турботою про якість життя хворих.

Залишення пацієнтів із невиліковними хворобами наодинці з нестерпним болем завдає їм тяжких моральних та фізичних страждань. Такі свідомі дії (або бездіяльність) персоналу відділення можуть розцінюватися як нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження, що є прямим порушенням статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України)

2. Пунктом 3 розділу III Порядку надання паліативної допомоги, затвердженого наказом МОЗ України 04.06.2020 № 1308 (далі - Порядок),

передбачено, що госпіталізація та/або медичне обслуговування пацієнта в закладі охорони здоров'я, який надає паліативну допомогу, здійснюються за направленням лікуючого лікаря, або на підставі особистого звернення за наявності інформованої добровільної згоди пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції і знеболення.

У порушення норм Порядку та статті 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» у медичних картках стаціонарних хворих у відділенні такі бланки інформованої добровільної згоди пацієнтів на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення (форма первинної облікової документації № 003-6/о) відсутні.

3. Всупереч пункту 13 розділу II Порядку строк перебування пацієнтів, які потребують паліативної допомоги, не визначається членами мультидисциплінарної команди та не фіксується в плані спостереження. Натомість завідувач відділення самостійно визначає термін перебування пацієнтів у відділенні.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України)

4. У порушення норм пункту 2 розділу II Порядку, яким передбачено, що основою надання паліативної допомоги є мультидисциплінарний підхід, що передбачає залучення многопрофільної команди, склад якої може бути різним та визначається в залежності від стану пацієнта, обсягів допомоги, розміру території обслуговування, фактично такій супровід не забезпечено.

Наказом від 01.01.2026 № 2-од у Яблунівській лікарні створена мультидисциплінарна команда для надання паліативних послуг, проте, під час спілкування із пацієнтами встановлено, що їх жодного разу не відвідували відповідні фахівці.

5. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 07.11.2011 № 768 «Про затвердження табелів матеріально-технічного оснащення та примірних штатних нормативів закладу охорони здоров'я «Хоспіс», виїзної бригади з надання паліативної допомоги «Хоспіс вдома», паліативного відділення» затверджено Примірні штатні нормативи паліативного відділення на 25 ліжок.

У порушення зазначених норм відділення не забезпечено штатним лікарем-геріатром, психологом, медичною сестрою з масажу, дієтичною медичною сестрою, сестрою годувальницею, санітаром, соціальним працівником, священнослужителем.

6. У відділенні та у цілому в Яблунівській лікарні у порушення вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 26.04.2017 № 459, не оприлюднена актуальна інформація щодо наявності лікарських засобів, витратних матеріалів, медичних виробів та харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, отриманих за кошти державного та місцевого бюджетів, благодійної діяльності і гуманітарної допомоги, а також щодо забезпечення дотримання прав пацієнта.

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України)

7. Відвідуванням встановлено, що приміщення Яблунівської лікарні має підвальне приміщення, яке включено до переліку захисних споруд цивільного захисту, як протирадіаційне укриття. Проте, дане приміщення потребує ремонтних робіт, технічного оснащення та облаштування відповідно до Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 (зі змінами), (фото 7, 8).

Під час екстреного оповіщення «повітряної тривоги» пацієнти залишаються у палатах. У закладі перебувають ліжкові хворі, однак таким пацієнтам неможливо забезпечити швидку евакуацію до укриття через недостатність засобів для їх евакуації, а наявний у приміщенні ліфт не обладнаний шахтою для спуску у підвал.

8. У відділенні наявні 2 вогнегасники з простроченим терміном експлуатації (фото 9), що є порушенням Правил пожежної безпеки, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. Дане порушення усунуто під час складання звіту (фото 10).

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України)

9. В окремих палатах відділення відчутно стійкий неприємний запах через недостатність здійснення санітарно-гігієнічних процедур пацієнтам та неналежно облаштовану вентиляцію.

Пацієнтам, впродовж тривалого часу не проводили санітарно-гігієнічні процедури у ваннах чи душових, чоловіків не підстригали і не голили (фото 11, 12). Ознаками неналежного догляду є сухість шкіри на ногах у ліжкових хворих, наявність грибкових уражень та необроблені нігті (фото 13, 14).

10. Заміна підгузків, гігієнічне миття та переодягання пацієнтів проводяться безпосередньо на ліжку, у присутності інших хворих і без використання ширми, що порушує їхнє право на приватність. При цьому, у відділенні наявна мобільна ванна-каталка для ліжкових хворих, яка не використовується персоналом.

11. У палатах недостатньо твердого інвентарю, зокрема, меблів для зберігання особистих речей (фото 2), наявність яких передбачена пунктом 8.3.5.1 ДБН В.2.2-10-2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення», затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 26.12.2022 № 278 (далі – ДБН Заклади охорони здоров'я).

За відсутності у палатах столів маломобільні пацієнти змушені приймати їжу на ліжках і брудних приліжкових тумбах. Монітори зафіксували, як персонал годував пацієнта лежачи, що є не зручним та може зашкодити його здоров'ю, адже, годування лежачи є порушенням протоколів догляду та принципів безпеки (фото 15).

12. У закладі немає дієтичного харчування, при цьому, у відділенні перебуває 3 пацієнти з цукровим діабетом, які його потребують.

13. Ліжковим пацієнтам відділення не забезпечено вільний доступ до питної води. Варто зазначити, що положення коментаря Комітету ООН з економічних, соціальних та культурних прав «Про право на воду, як обов'язкову складову основного права людини на життя та здоров'я» № 15 від 2002 року та Резолюції Асамблеї ООН від 28.07.2010 № 64/292 визнають доступ людини до чистої питної води як одне з прав людини.

14. У відділенні деякі пацієнти перебувають роками і не пригадують, коли востаннє були на свіжому повітрі, що свідчить про порушення їхнього права на доступ до нього. Оскільки відділення розташоване на третьому поверсі, маломобільні пацієнти не мають можливості самостійно виходити на прогулянку та повністю залежать від рішень персоналу.

Така ситуація суперечить пункту 6 Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи 1649 (2009), де наголошується, що паліативна допомога повинна забезпечувати людям із тяжкими захворюваннями, які страждають від болю чи відчаю, право вільно висловлювати свою волю. Цей підхід базується не лише на задоволенні потреб, а й гарантує реалізацію громадянських прав, включно з правом брати участь у визначенні власної долі до кінця життя.

Крім того, зазначене порушує Принципи ООН щодо осіб похилого віку, прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї 16 грудня 1991 року № 46/91, зокрема, принципу «Незалежність»: «люди похилого віку повинні мати доступ до адекватного харчування, води, житла, одягу і медичного обслуговування шляхом надання доходу, підтримки сім'ї, громади та самопомогі».

Керівництвом лікарні значну частину вищевказаних порушень на момент підготовки звіту було усунуто, зокрема: здійснено генеральне прибирання палат, купання та підстригання ліжкових пацієнтів; проведено навчання для медичних сестер відділення на тему «Годування важкохворих пацієнтів»; направлено відповідні листи-клопотання про виділення коштів для проведення ремонту та облаштування укриття, а також забезпечення пацієнтів, які фактично проживають у відділенні, соціальною послугою стаціонарного догляду.

Інші порушення:

15. Як зазначено вище у звіті, деякі пацієнти проживають у відділенні роками, зокрема, з 2018 року, а ВПО – з 2022 року. Лікарняні палати не пристосовані для проживання людей тривалий час. В таких умовах не забезпечується раціональне харчування цих людей, ліжкові пацієнти не мають можливості користуватися власними коштами, не завжди вчасно можуть оформити (поновити) банківські картки для отримання соціальних виплат тощо.

При цьому, таких пацієнтів перереєструють з відділення у відділення, щоб уникнути фінансових втрат через невідповідність медичного статусу пацієнтів, які тут фактично проживають, вимогам НСЗУ щодо тривалості

госпіталізації. Такі дії можна розцінювати як дискримінацію у доступі до медичних послуг за ознакою черговості та нецільове використання медичної інфраструктури, що призводить до порушення права інших хворих на гідне завершення життя.

Крім того, згідно зі статтею 4 Основ законодавства України про охорону здоров'я, держава має забезпечувати рівність усіх громадян у питаннях охорони здоров'я. Коли ліжко-місце займається пацієнтом, який фактично потребує соціального догляду, а не медичної допомоги, пацієнт у термінальній стадії, якому потрібен хоспіс, позбавляється цього права.

За результатом відвідування, керівник лікарні звернувся до Яблунівської селищної ради з листом від 23.01.2026 № 18 з проханням забезпечити переведення таких людей до закладів соціального захисту населення.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Івано-Франківській обласній військовій адміністрації:

1.1. Вжити заходів щодо забезпечення евакуйованих осіб, які проживають у паліативно-хоспісному відділенні Яблунівської лікарні тривалий час, соціальним житлом та/або соціальними послугами стаціонарного догляду;

1.2. Вжити заходів щодо забезпечення безперебійної роботи Яблунівської районної лікарні під час планових вимкнень електропостачання, зокрема, виключення лікарні з графіків планових вимкнень.

2. Яблунівській селищній раді:

2.1. Вжити заходів щодо виділення коштів для проведення ремонтних робіт та облаштування підвального приміщення (укриття) Яблунівської лікарні;

2.2. Вирішити питання забезпечення пацієнтів, які тривалий час проживають у паліативно-хоспісному відділенні, соціальними послугами стаціонарного догляду.

3. КНП «Яблунівська районна лікарня» Яблунівської селищної ради:

3.1. Забезпечити пацієнтів паліативно-хоспісного відділення адекватним знеболенням відповідно до вимог чинного законодавства та галузевих стандартів;

3.2. Госпіталізацію та/або медичне обслуговування у паліативно-хоспісному відділенні здійснювати за наявності інформованої добровільної згоди пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції і знеболення;

3.3. Забезпечити мультидисциплінарний підхід до надання паліативної допомоги, що передбачає залучення фахівців мультидисциплінарної команди;

3.4. Організувати дієтичне харчування пацієнтів, які його потребують;

3.5. Забезпечити доступ до питної води кожного пацієнта;

3.6. Вжити заходів щодо приведення штату у відповідність до Примірних штатних нормативів паліативного відділення;

3.7. Забезпечити приватність та повагу до гідності пацієнтів відділення під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур;

3.8. Забезпечити підтримку контактів пацієнтів із зовнішнім світом та безперешкодний доступ пацієнтів до території на відкритому повітрі;

3.9. Забезпечити проведення ремонтних робіт та облаштування підвального приміщення (укриття) Яблунівської лікарні відповідно до Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 (зі змінами);

3.10. Забезпечити оприлюднення інформації щодо наявності у Яблунівській лікарні лікарських засобів, витратних матеріалів, медичних виробів та харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, отриманих за кошти державного та місцевого бюджетів, благодійної діяльності і гуманітарної допомоги, відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 26.04.2017 № 459.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Фотоматеріали.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Верховної Ради України
з прав людини**

Людмила НЕПИЙВОДА

фото 7

фото 8

фото 9

фото 10

фото 11

фото 12

φωτο 13

φωτο 14

φωτο 15

